

Ministerstwo Sprawiedliwości

Sekretarz Stanu
Arkadiusz Myrcha

BK-VII.0520.160.2024
Warszawa, 12 sierpnia 2024 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 3659 złożoną do Ministra Sprawiedliwości przez Pana posła Bartosza Józefa Kownackiego w sprawie udziału w posiedzeniach zespołu ds. rozliczeń PiS, uprzejmie przedstawiam następujące stanowisko.

Ad 1.

Źródła prawa powszechnie obowiązującego zostały określone enumeratywnie w art. 87 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r., nr 78 poz. 483 z późn. zm.), są nimi: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe i rozporządzenia oraz na obszarze działania organów, które je ustanowiły, akty prawa miejscowego. Uchwały Zespołów Parlamentarnych nie należą do żadnej z wyżej wymienionych kategorii, a zatem nie mogą być uznane za samodzielne źródła prawa powszechnie obowiązującego.

Ad 2.

Zgodnie z art. 188 Konstytucji RP w sprawach zgodności ustaw i umów międzynarodowych z Konstytucją orzeka Trybunał Konstytucyjny. Jednocześnie należy zauważyć, że zmiany w zakresie Trybunału Konstytucyjnego, zainicjowane pod koniec 2015 r. uchwaleniem przez Sejm, w nocy z 23 na 24 grudnia, nowelizacji ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, a także praktyka ich stosowania w następnych latach, zdeformowały Trybunał, co skutkowało utratą przez ten organ zdolności do realizacji konstytucyjnej funkcji strażnika nadrzędności Konstytucji, zasad demokratycznego państwa prawnego, a w konsekwencji również organu stojącego na straży ochrony wolności i praw jednostki. W obecnym składzie Trybunału Konstytucyjnego zasiadają osoby nieuprawnione do orzekania, ponieważ ich wybór do Trybunału nastąpił z naruszeniem postanowień Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. Twierdzenie to znajduje oparcie w wyrokach Trybunału Konstytucyjnego: z 9 grudnia 2015 r. (sygn. akt K 35/15) oraz z 9 marca 2016 r. (sygn. akt K 47/15), jak również w wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: ETPCz) z 7 maja 2021 r. w sprawie Xero Flor przeciwko Polsce (sygn. 4907/18) wskazującym, że obecność w składzie Trybunału osób nieuprawnionych do orzekania narusza art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

W efekcie, szereg orzeczeń wydanych przez Trybunał pod rządami aktualnie obowiązujących przepisów ustawowych nie wywiera skutków prawnych określonych w art. 190 ust. 1 i ust. 3 Konstytucji, co potwierdza m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2021 r. (sygn. akt I KZ 29/21).

Ad 3.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że odpowiedzialność urzędników, w tym również funkcjonariuszy publicznych została uregulowana w Kodeksie pracy¹ oraz w szeregu ustaw szczególnych, tj. w ustawie o służbie cywilnej², w ustawie o pracownikach urzędów państwowych³ i ustawie o odpowiedzialności majątkowej funkcjonariuszy publicznych za rażące naruszenie prawa. Kodeks pracy przewiduje, że w przypadku nieprzestrzegania przez pracownika ustalonej organizacji i porządku w procesie pracy, przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, przepisów przeciwpożarowych, a także przyjętego sposobu potwierdzania przybycia i obecności w pracy oraz usprawiedliwiania nieobecności w pracy, pracodawca może stosować karę upomnienia lub karę nagany (art. 108 § 1 kp).

Pracodawca może również stosować karę pieniężną, gdy pracownik nie przestrzega przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy lub przepisów przeciwpożarowych, a także w sytuacji opuszczenia pracy bez usprawiedliwienia, stawienia się do pracy w stanie nietrzeźwości albo w stanie po użyciu alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu lub spożywania alkoholu lub zażywania środka działającego podobnie do alkoholu w czasie pracy (art. 108 § 2 kp). Ponadto, jeżeli wskutek niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków pracowniczych pracownik ze swej winy wyrządził pracodawcy szkodę, ponosi odpowiedzialność materialną (art. 114 kp).

Natomiast, zgodnie z art. 113 uSC członek korpusu służby cywilnej odpowiada dyscyplinarnie za naruszenie obowiązków członka korpusu służby cywilnej, do których należy przestrzeganie Konstytucji Rzeczypospolitej i innych przepisów prawa (art. 76 § 1 pkt 1 uSC). Katalog kar dyscyplinarnych zawarty w art. 114 uSC został podzielony na dwie kategorie względem statusu karanego jako członka korpusu służby cywilnej. Pierwsza grupa odnosi się do urzędnika służby cywilnej i obejmuje kary: upomnienia, nagany, pozbawienia możliwości awansowania na okres dwóch lat na wyższy stopień służbowy, obniżenia wynagrodzenia zasadniczego, nie więcej jednak niż o 25% przez okres nie dłuższy niż sześć miesięcy, obniżenia stopnia służbowego służby cywilnej, a nawet wydalenia ze służby cywilnej. Druga grupa obejmuje osoby zajmujące wyższe stanowiska w służbie cywilnej oraz jej pracowników, a katalog kar możliwych do zastosowania jest krótszy o karę w postaci pozbawienia możliwości awansowania oraz obniżenia stopnia służbowego.

¹ Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 2023 r., poz. 1465 z późn. zm.); dalej: kp.

² Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (Dz. U. z 2024 r., poz. 409); dalej: uSC.

³ Ustawa z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz. U. z 2023 r., poz. 1917); dalej: uPUP.

Prawomocne orzeczenie kary wydalenia z pracy w urzędzie powoduje z mocy prawa wygaśnięcie stosunku pracy, a zgodnie z dyspozycją art. 114 ust. 4 uSC, prawomocność orzeczenia kary pociąga za sobą również skutek w postaci zakazu ubiegania się o zatrudnienie w korpusie służby cywilnej przez okres 5 lat⁴. Analogicznie urzędnicy państwowi mianowani - stosownie do art. 34 ust. 1 uPUP - ponoszą odpowiedzialność porządkową lub dyscyplinarną za naruszenie obowiązków pracownika, do których należy przestrzeganie Konstytucji Rzeczypospolitej i innych przepisów prawa (art. 17 ust. 2 pkt 1 uPUP). Za przewinienie mniejszej wagi udzielana jest kara porządkowa w postaci upomnienia (art. 34 ust. 2 uPUP). Natomiast stosownie do art. 34 ust. 3 uPUP karami dyscyplinarnymi są: nagana; nagana z ostrzeżeniem; nagana z pozbawieniem możliwości awansowania przez okres do dwóch lat do wyższej grupy wynagrodzenia lub na wyższe stanowisko; przeniesienie na niższe stanowisko i wydalenie z pracy w urzędzie.

Dodatkowo, odpowiedzialność urzędników będących funkcjonariuszami publicznymi z tytułu wyrządzonej przy wykonywaniu władzy publicznej szkody oraz za działania lub zaniechania prowadzące do rażącego naruszenia prawa przewiduje również ustawa o odpowiedzialności majątkowej funkcjonariuszy publicznych za rażące naruszenie prawa. Na mocy tej ustawy i w trybie w niej określonym, przeciwko urzędnikowi może zostać wytoczone powództwo przeciwko funkcjonariuszowi publicznemu o zapłatę odszkodowania z tytułu szkody wyrządzonej przy wykonywaniu władzy publicznej z rażącym naruszeniem prawa, które toczy się według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego.

Ad 4.

Członkowie kierownictwa Ministerstwa Sprawiedliwości, stosownie do zakresu czynności zastrzeżonych na ich rzecz, uczestniczą w wielu spotkaniach i wydarzeniach związanych między innymi z kwestiami praworządności. Jednocześnie udział w takich inicjatywach, obejmujący również uczestnictwo w posiedzeniach innych zespołów sejmowych, o których mowa w art. 8 ust. 6 Regulaminu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, uwarunkowany jest możliwościami czasowymi wynikającymi z realizacji obowiązków ustawowych.

Z wyrazami szacunku
Arkadiusz Myrcha
Sekretarz Stanu
/podpisano elektronicznie/

⁴ D. Książek [w:] Ustawa o służbie cywilnej. Komentarz, red. K. W. Baran, Warszawa 2021, art. 114.